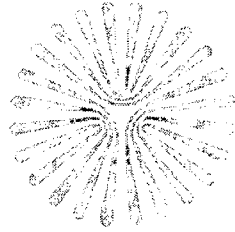




۱۳۴۴



دانشگاه پیام نور مرکز شیراز

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته زبان و ادبیات فارسی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه علمی زبان و ادبیات فارسی

عنوان پایان نامه:

فرهنگ کنایات مرزبان نامه

استاد راهنما:

دکتر اسد الله جعفری

استاد مشاور:

دکتر سید مهدی خیراندیش

نگارش:

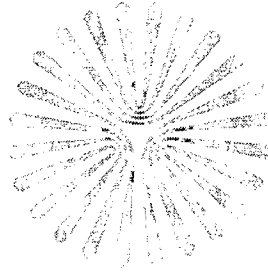
محمد جواد مؤیدی

آبان ماه ۱۳۸۸

کتابخانه ادبیات و علوم انسانی
شیراز

۱۳۸۹ / ۱ / ۲۸

۱۳۴۳۶۸



دانشگاه پیام نور

بسمه تعالی

تصویب پایان نامه / رساله

پایان نامه تحت عنوان : فرهنگ کنایات مرزبان نامه

که توسط محمد جواد مؤیدی در مرکز شیراز تهیه و به هیأت داوران ارائه گردیده است مورد تأیید

می باشد. تاریخ دفاع: ۱۳۸۸/۸/۱۵ نمره: ۱۹ (نوزده) درجه ارزشیابی: عالی

اعضای هیأت داوران:

نام و نام خانوادگی	هیأت داوران	مرتبہ علمی	امضاء
۱- دکتر اسدالله جعفری	استاد راهنما	استادیار	
۲- دکتر سید مهدی خیراندیش	استاد مشاور	استادیار	
۳- دکتر احمد طحان	استاد داور	استادیار	
۴- دکتر لیلا امینی لاری	نماینده تحصیلات تکمیلی	استادیار	

۱۳۸۹/۹/۲۸

پیشکش به:

همہی کسانی کہ طومار قلبم،

گلیمی زیر پایشان است!

سپاسگزاری:

بر خود لازم می‌دانم از همه‌ی بزرگوارانی که در طول زندگی‌ام، بر خوان دانششان نشسته‌ام؛ سپاسگزاری نمایم. دریغ که نام بردن از همه‌ی آنان ممکن نیست اما به نمایندگی آنان، از دو تن از استادان دوره‌ی کارشناسی‌ام در دانشگاه کاشان؛ جناب آقای حجت الاسلام و المسلمین اسحق مشکینی - که جیره‌خوار سفره‌ی گسترده‌ی ایشان در نشر فارسی بوده‌ام - و معلّم اخلاق، ادیب و حافظ‌پژوه ارجمند؛ جناب آقای حجت الاسلام و المسلمین سید محمد راستگو سپاسگزاری می‌نمایم. همچنین از زحمات بی‌وقفه‌ی جناب آقای دکتر جعفری که کار هدایت و راهنمایی بنده را در این پایان‌نامه به عهده گرفته‌اند و جناب آقای دکتر خیراندیش که زحمت مشاوره‌ی آن را پذیرفته‌اند و نگارنده خود را همواره مدیون آنان می‌داند زیرا بدون هدایت و دست‌گیری این بزرگواران، پایان‌نامه به سرانجام نمی‌رسید.

هستی‌شان بر دوام و گنجینه‌ی دانششان سرشارتر باد.

چکیده :

مرزبان‌نامه کتابی است به زبان طبری که مرزبان بن رستم بن شروین به احتمال زیاد در قرن چهارم نوشته شده، و اصل آن در دست نیست اما دو ترجمه از آن باقی مانده است: یکی از محمد بن غازی با نام روضة‌العقول و دیگری از سعدالدین وراوینی که در حدود سال‌های ۶۰۷-۶۲۲هـ با همان نام اصلی «مرزبان‌نامه»، به نثر مصنوع نوشته است. این نثر دل‌انگیز، سرشار از تشبیه، استعاره و کنایه است.

کنایه لفظی است که علاوه بر معنای آشکار و واژه‌ای سخن، دارای مفهوم پنهان یا پوشیده است و هدف سخنور از بیان آن، همین مفهوم پوشیده است هر چند که در بیشتر موارد، معنای ظاهری سخن نیز می‌تواند پذیرفتنی باشد ولی مورد نظر گوینده نیست. وراوینی آگاهانه کنایه را به عنوان یکی از صنایع آرایش‌دهنده‌ی سخن خود به کار گرفته است، به گونه‌ای که دو هزار و هفتصد و بیست و چهار مورد کنایه، در این متن دیده می‌شود.

علائم اختصاری:

علائم اختصاری به کار رفته در این پژوهش عبارتند از:

م. ← کنایه از موصوف

ص. ← کنایه از صفت

ف. ← کنایه از فعل یا مصدر

ا. ← ایماء

ت. ← تلویح

ر. ← رمز

ع. ← تعریض

ق. ← کنایه‌ی قریب

ب. ← کنایه‌ی بعید

ه. ← هجری

(فک) ← «فرهنگ کنایات سخن» از دکتر حسن انوری

(نر) ← «فرهنگ کنایات» از دکتر منصور ثروت

(مر) ← «مرزبان‌نامه» به کوشش دکتر خلیل خطیب رهبر

(کم) ← «فرهنگ‌نامه کنایه» از منصور میرزانی

(دهخدا) ← «لغت‌نامه دهخدا»

بی تا ← بی تاریخ

بی نا ← بی ناشر

ر.ک. ← رجوع کنید به

(ع) ← علیه‌السلام

(ص) ← صلی الله علیه و آله

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	۱- فصل نخست: مقدمه
۲	۱-۱- بیان موضوع و مسأله‌ی تحقیق
۲	۲-۱- فرضیه‌ها
۲	۳-۱- هدف‌های تحقیق
۳	۴-۱- روش تحقیق
۳	۵-۱- سابقه و ضرورت انجام تحقیق
۵	۲- فصل دوم: وراوینی و مرزبان‌نامه
۶	۱-۲- سعدالدین وراوینی
۶	۲-۲- مرزبان‌نامه
۸	۱-۲-۲- ترجمه‌های مرزبان‌نامه
۸	۲-۲-۲- سبک نثر مرزبان‌نامه
۸	۱-۲-۲-۲- گونه‌های نثر در ادبیات فارسی
۸	۱-۲-۲-۲- نثر محاوره
۸	۲-۲-۲-۲- نثر مرسل یا مطلق یا ساده
۹	۲-۲-۲-۲- نثر فنی
۹	۲-۲-۲-۲- نثر مصنوع
۹	۲-۲-۲-۲- ویژگی‌های نثر مرزبان‌نامه
۹	۱-۲-۲-۲- مختصات لفظی
۱۰	۲-۲-۲-۲- ویژگی جمله‌ها
۱۱	۳-۲-۲-۲- کاربرد صنایع لفظی

- ۱۱ سجع ۱-۳-۲-۲-۲-۲
- ۱۱ جناس ۲-۳-۲-۲-۲-۲
- ۱۱ مراعات نظیر و تضاد ۳-۳-۲-۲-۲-۲
- ۱۱ اقتباس آیات قرآنی و احادیث نبوی ۴-۳-۲-۲-۲-۲
- ۱۱ مختصات معنوی ۴-۲-۲-۲-۲
- ۱۲ داستان و داستان‌نویسی ۳-۲-۲
- ۱۲ گونه‌های داستان ۱-۳-۲-۲
- ۱۲ افسانه‌ی تمثیلی یا فابل ۱-۱-۳-۲-۲
- ۱۴ فصل سوم: تعاریف و کلیات بیان و کنایه
- ۱۵ ۱-۳- تاریخچه‌ی علم بلاغت و بیان
- ۱۷ ۲-۳- کنایه
- ۱۷ ۱-۲-۳- کنایه در لغت
- ۱۷ ۲-۲-۳- کنایه در علم بیان
- ۲۰ ۳-۳- لازم و ملزوم
- ۲۱ ۴-۳- گونه‌های گوناگون کنایه
- ۲۱ ۱-۴-۳- تقسیم کنایه بنابر معنای پوشیده (مکنی عنه)
- ۲۱ ۱-۱-۴-۳- کنایه از موصوف (اسم)
- ۲۳ ۲-۱-۴-۳- کنایه از صفت
- ۲۴ ۳-۱-۴-۳- کنایه از فعل یا مصدر (نسبت)
- ۲۴ ۲-۴-۳- گونه‌های کنایه به لحاظ انتقال معنای مقصود
- ۲۴ ۱-۲-۴-۳- کنایه قریب (نزدیک)
- ۲۵ ۱-۱-۲-۴-۳- آشکار (واضح)

- ۲۵ ۳-۴-۲-۱-۲-نهان(خفی)
- ۲۵ ۳-۴-۲-۲-کنایه بعید(دور)
- ۲۵ ۳-۴-۳-گونه‌های کنایه از دیدگاه وضوح و خفا و کثرت وسائط
- ۲۵ ۳-۴-۱-۳-ایماء (اشاره)
- ۲۶ ۳-۴-۲-۳-تلویح
- ۲۷ ۳-۴-۳-۳-رمز
- ۲۷ ۳-۴-۳-۴-تعریض (گوشه‌زنی)
- ۲۸ ۳-۴-۱-۴-۳-کنایه و تعریض
- ۲۹ ۳-۴-۴-گونه‌های دیگر کنایه
- ۲۹ ۳-۴-۱-۴-۴-تمثیل
- ۲۹ ۳-۴-۲-۴-۴-ارداف
- ۲۹ ۳-۴-۳-۴-۴-مجاورت
- ۳۰ ۳-۵-۰-رابطه‌ی گونه‌های کنایه با یکدیگر
- ۳۰ ۳-۶-۰-کنایه؛ حقیقت یا مجاز
- ۳۱ ۳-۷-۰-تفاوت کنایه و مجاز
- ۳۲ ۳-۸-۰-تفاوت کنایه و استعاره
- ۳۲ ۳-۹-۰-رابطه‌ی کنایه با تشبیه
- ۳۲ ۳-۱۰-۰-رابطه‌ی کنایه با استعاره
- ۳۵ ۳-۱۰-۱-چند نکته در مورد کنایات استعاری
- ۳۶ ۳-۱۱-۰-رابطه‌ی کنایه با تمثیل و اسلوب معادله
- ۳۶ ۳-۱۲-۰-ضرب‌المثل و کنایه
- ۳۷ ۳-۱۳-۰-رابطه‌ی کنایه و استفهام

- ۳-۱۴- کنایه؛ لفظ مفرد یا غیر مفرد (بسیط یا غیر بسیط) ۳۷
- ۳-۱۵- کنایه در کتاب‌های لغت ۳۸
- ۳-۱۶- مثال‌های کنایه در کتاب‌های بلاغی ۳۹
- ۳-۱۷- دلیل کاربرد کنایه ۳۹
- ۳-۱۸- مخاطب و تأثیر آن در کاربرد نوع کنایه ۴۰
- ۳-۱۹- پایایی (ماندگاری) و دگرگونی در کنایه ۴۱
- ۳-۲۰- ملاک معنای کنایه ۴۲
- ۳-۲۱- خاستگاه کنایه ۴۳
- ۳-۲۲- ریشه‌یابی کنایات ۴۴
- ۳-۲۳- کاربرد کنایه در داستان و نمایش‌نامه و فیلم ۴۶
- ۳-۲۴- سخن آخر ۴۷
- ۴- فصل چهارم: فرهنگ کنایات مرزبان‌نامه ۴۹
- ۴-۱- درآمد و راهنمای استفاده از فرهنگ کنایات مرزبان‌نامه ۵۰
- ۴-۲- فرهنگ کنایات مرزبان‌نامه ۵۲
- ۵- فصل پنجم: جدول و نمودار ۳۲۵
- ۶- فصل ششم: نتیجه‌گیری ۳۳۸
- ۶-۱- نگاه کلی ۳۳۹
- ۶-۲- پاسخ به فرضیه‌ها ۳۳۹
- ۶-۳- یافته‌های نوین ۳۴۰
- ۶-۴- پیشنهادها ۳۴۰
- فهرست منابع و مآخذ ۳۴۱

فهرست جداول و نمودارها

عنوان	صفحه
۱-۵- جدول‌ها.....	۳۲۶
۱-۱-۵- جدول شماره ۱) بسامد گونه‌های کنایه به لحاظ وضوح و خفا	۳۲۶
۲-۱-۵- جدول شماره ۲) بسامد گونه‌های کنایه به لحاظ مکنی ^۳ عنه	۳۲۶
۳-۱-۵- جدول شماره ۳) بسامد گونه‌های کنایه به لحاظ انتقال معنای مقصود.....	۳۲۷
۴-۱-۵- جدول شماره ۴) بسامد جملات کنایه‌دار و بدون کنایه	۳۲۷
۲-۵- نمودارها	۳۲۸
۱-۲-۵- نمودار شماره ۱) بسامد گونه‌های کنایه به اعتبار وسائط و میانجی.....	۳۲۸
۲-۲-۵- نمودار شماره ۲) بسامد گونه‌های کنایه به لحاظ انتقال معنای مقصود.....	۳۲۹
۳-۲-۵- نمودار شماره ۳) بسامد گونه‌های کنایه به لحاظ مکنی ^۳ عنه	۳۳۰
۴-۲-۵- نمودار شماره ۴) بسامد جملات کنایه‌دار در هر بخش مرزبان نامه	۳۳۱
۵-۲-۵- نمودار شماره ۵) درصد کنایه‌ها به لحاظ وضوح و خفا	۳۳۲
۶-۲-۵- نمودار شماره ۶) درصد کنایه‌ها به لحاظ انتقال معنای مقصود	۳۳۳
۷-۲-۵- نمودار شماره ۷) درصد کنایه‌ها به لحاظ مکنی ^۳ عنه	۳۳۴
۸-۲-۵- نمودار شماره ۸) درصد جملات کنایه‌دار و بدون کنایه	۳۳۵
۹-۲-۵- نمودار شماره ۹) درصد پراکندگی جملات کنایه‌دار در مرزبان‌نامه	۳۳۶
۱۰-۲-۵- نمودار شماره ۱۰) درصد جملات کنایه‌دار در هر بخش مرزبان‌نامه	۳۳۷

فصل نخست:

مقدمه

۱- مقدمه :

در این خلوت حکایت در نگنجد بجز رمز و کنایت در نگنجد

(نعمت الله ولی، ۱۳۸۲: ۱۹۶)

در این فصل نخست به بیان موضوع و مسأله‌ی تحقیق، فرضیه‌ها، اهداف و روش تحقیق، ضرورت و سابقه‌ی تحقیق خواهیم پرداخت و امیدواریم در فصل‌های بعد پاسخی فراخور آن چه بیان کرده‌ایم، ارائه کنیم.

۱-۱- بیان موضوع و مسأله‌ی تحقیق: نوشتن «فرهنگ کنایات» کمک شایانی به فهم متون ادبی

می‌نماید. ما در این پژوهش در پی رسیدن به سؤالات زیر هستیم:

۱-۱-۱- کنایه چیست؟ و جایگاه آن در علم بلاغت کدام است؟

۱-۱-۲- انواع کنایه و نظریات ارائه شده در خصوص این فن بیانی چیست؟

۱-۱-۳- کنایات به کار رفته در متن مرزبان نامه کدامند؟

۱-۱-۴- مفهوم کنایات به کار رفته در متن مرزبان نامه چیست؟

۱-۱-۵- کدام نوع کنایه از بسامد بیشتری در متن مرزبان نامه برخوردار است؟

۲-۱- فرضیه‌های این پژوهش عبارتند از:

۱-۲-۱- کنایه از شگردهای بیانی در ادبیات داستانی محسوب می‌شود.

۱-۲-۲- حجم گسترده‌ای از شیوه بیانی مرزبان نامه به صورت کنایه است.

۱-۲-۳- مفاهیم کنایات با توجه به متن و سبک کتاب قابل تشخیص است.

۱-۲-۴- بیشترین نوع کنایات، کنایه از نوع «ایماء» خواهد بود.

۳-۱- این پژوهش در پی رسیدن به هدف‌های زیر است:

۱-۳-۱- بررسی اجمالی مرزبان‌نامه.

۱-۳-۲- دستیابی به کنایات و انواع آن در مرزبان‌نامه به عنوان یکی از مهمترین متون ادب

داستانی متثور کلاسیک در ایران.

۱-۳-۳- تعیین مهم ترین نوع کنایه از این متن داستانی.

۱-۳-۴- ارایه جامعه آماری و بسامد انواع کنایات در متن.

۱-۴- روش تحقیق:

پس از تصویب موضوع پایان نامه (فرهنگ کنایات مرزبان نامه)، با تمرکز بر روی موضوع، به مطالعه کتاب‌های بلاغی و بیانی و فرهنگ‌های کنایات پرداختیم و مطالب آنها را فیش برداری نمودیم. با بررسی آنها، مشخص شد که اختلاف دیدگاه‌ها در مورد کنایه بسیار زیاد است به گونه‌ای که به جرأت می‌توان گفت کمتر کتابی را می‌توان یافت که در آن دیدگاه‌های نویسنده‌ی کتابی دیگر، به طور کامل و صددرصد پذیرفته باشد به گونه‌ای که چه بسا عبارتی در یکی از آنها، کنایه و در کتابی دیگر، استعاره یا مجاز یا تشبیه شمرده شده است. برای نمونه در «فرهنگ کنایات سخن» انوری، کنایه را در مورد هر نوع پدیده‌ی زبانی که در معنی غیر حقیقی به کار رفته، اختیار کرده است خواه مجاز یا استعاره یا کنایه‌ی اصطلاحی باشد (انوری، ۱۳۸۳: ۱۳۸۳). در این پژوهش، سعی شده - با رعایت محدودیت‌هایی که در حجم پایان نامه وجود دارد و بررسی و نقد همه‌ی دیدگاه‌ها، ممکن نیست - به بیشتر آنها اشاره شود به گونه‌ای که خواننده، به طور اجمالی از آن آگاه شود. آن چه در این پایان نامه ملاک «کنایه» بودن دانسته شده، تشخیصی است که از مطالعه‌ی این کتاب‌ها به دست آمده است؛ و برای رعایت امانت تا جایی که امکان داشته، مطالب آنها را به طور مستقیم نقل قول شده است.

۱-۵- سابقه و ضرورت انجام تحقیق:

تا کنون چندین پایان نامه با موضوع «فرهنگ کنایات» نوشته شده است از جمله:

- «فرهنگ کنایات شاهنامه‌ی فردوسی» از اسد الله لاری دشتی، دانشگاه شهید باهنر

کرمان، تیرماه ۱۳۷۸

- «فرهنگ کنایات قصاید خاقانی» از علیمراد خالقی بابائی، دانشگاه تربیت معلّم تبریز،

شهریور ۱۳۸۴

- «فرهنگ کنایات خسرو و شیرین و لیلی و مجنون» از مریم قربانیان هریس، دانشگاه تربیت معلّم

تبریز، بهمن ۱۳۸۴

با این وجود به صورت اختصاصی و جامع در مورد کنایات مرزبان‌نامه، تحقیقی صورت نگرفته است و ضرورت دارد پژوهش ویژه‌ای در این زمینه صورت گیرد. همچنین این فرهنگ کمک قابل توجهی خواهد بود به فرهنگ کنایات در ادب فارسی.

فصل دوم:

وراوینسی و

مرزبان نامه

۲- وراوینی و مرزبان‌نامه:

پیش از پرداختن به موضوع اصلی پژوهش، در این فصل نکاتی را برای آشنایی بیشتر در مورد وراوینی و مرزبان‌نامه می‌آوریم. و در فصل‌های بعد به موضوع اصلی خواهیم پرداخت.

۲-۱- سعدالدین وراوینی:

سعدالدین وراوینی از مخصوصان و ملازمان خواجه ابوالقاسم ربیب الدین هارون بن علی بن ظفر دندان، وزیر اتابیک ازبک بن محمد ایلدگز از اتابکان آذربایجان است که از سال ۶۰۷ تا ۶۲۲ هـ در آذربایجان و اران سلطنت داشت (بهار، ۱۳۷۳: ۱۴). وراوینی با ترجمه‌ی مرزبان‌نامه «بر آثار قدما، جامه‌ی عبارت» پوشانید و «بر آن عروس‌های بی زیور، سوار و خلخال» بست (صفا، ۱۳۶۳: ۴۳). متأسفانه «شرح حال این مترجم در دست نیست» (خطیبی، ۱۳۶۶: ۵۰۰) و اطلاعات زیادی در مورد وی در دسترس نیست.

۲-۲- مرزبان‌نامه:

مرزبان‌نامه کتابی است مانند کلیله و دمنه، از زبان حیوانات؛ چنان که از روزگاران گذشته، چنین رسم بود که پندگویان و ناصحان، هیچ‌گاه سخن و نصیحتی را پوست‌باز کرده و صریح با بزرگان مطرح نمی‌کردند و آن را بی‌اثر می‌پنداشتند. بهتر آن می‌دیدند که پند و نصیحت را در لباس کنایه‌ها و استعاره‌ها و تمثیل‌ها یا از زبان دیگران به‌ویژه جانوران ادا کنند. این رسم در میان دانایان ایران و هند وجود داشته است. (بهار، ۱۳۷۳: ۱۵)

مرزبان‌نامه در اصل کتابی است به زبان طبری که اسپهبد مرزبان بن رستم بن شروین از ملوک آل باوند نوشته است. در مورد او و سرگذشتش اطلاعات زیاد یا مطمئنی نداریم^۱ جز این که گفته‌اند: «مرزبان فارسی، نامش چون دستگاه دانشش رفیع و چون بارگاه هم‌تش وسیع، میدان بلاغت را فارس، و ایوان فصاحت را حارس، بعضی گویند معاصر(?) حکیم حنظله‌ی بادغیسی و ابو سلیم گرگانی است و مرزبان‌نامه به وی منسوب است» (وراوینی، ۱۳۱۰: د-ج). «اصفهد مرزبان بن رستم

۱. برای آگاهی بیشتر می‌توان به مقاله‌ی «مرزبان‌نامه، نکته‌های تازه پیرامون تألیف و...» (افراسیابی، ۱۳۸۲: ۳۱-۵) مراجعه کرد.

شروین پریم که کتاب مرزبان نامه... فراهم آورده است اگر دانادلی، عاقلی از روی انصاف نه تقلید، معانی و غوامض حکم و مواظظ آن کتاب بخواند و فهم کند، خاک بر سر دانش بیدپای فیلسوف هند باشد که کلیله و دمنه جمع کرده و بدانند که بدین مجموع اعاجم را بر اهل هند و دیگر اقالیم چند درجه فخر و مزیت است و به نظم طبری او را دیوانی است که نیکی نامه می گویند» (همان: ه).

متن طبری مرزبان نامه که به احتمال زیاد در قرن چهارم نوشته شده، در دست نیست اما دو ترجمه از آن باقی مانده است: یکی از محمد بن غازی ملطیوی که این ترجمه در سال ۵۹۸ هـ به پایان رسیده و روضةالعقول نام دارد. دیگری ترجمه‌ای است که سعدالدین وراوینی از منشیان و ملازمان خواجه ربیب‌الدین هارون وزیر اتابک ازبک بن محمد (اتابک آذربایجان) [که این کتاب به او اهدا شده است] در حدود سال‌های ۶۰۷-۶۲۲ هـ ترتیب داده و با همان نام اصلی، «مرزبان نامه» نامیده است. چنان که از مقایسه‌ی آن روضةالعقول برمی آید برخی از حکایات و ابواب اصلی کتاب در این ترجمه حذف شده است. مرزبان نامه وراوینی از جمله‌ی شاهکارهای بلامنازع ادب فارسی است که به نثر مصنوع نوشته شده و در بسیاری از موارد از حد نثر مصنوع متداول گذشته و صورت شعری دل‌انگیز یافته است (صفا، ۱۳۷۴: ۶-۳۶۴). این نثر دل‌انگیز، سرشار از تشبیه، استعاره و کنایه است به گونه‌ای که اگر این سه را از این کتاب حذف کنیم، چیز قابل توجهی از آن باقی نخواهد ماند. آمیختگی این سه صنعت در این کتاب نیز قابل توجه است. در بسیاری از کنایات فعلی (کنایه از فعل یا مصدر)، تشبیه یا استعاره به کار رفته است مانند: «بر سر گنج مراد بنشست و سر بر پای سلامت نهاد» (وراوینی، ۱۳۷۵: ۲۳۶)

از آن جایی که به تشبیهات و استعارات آن، در کتاب «مرزبان نامه» به کوشش دکتر خلیل خطیب رهبر اشاره شده است، بر آن شدیم تا در این پایان‌نامه، فرهنگی از کنایات مرزبان‌نامه ارائه کنیم تا هم کمکی به شناخت و بررسی این اثر سترگ فارسی شود و هم گامی در فرهنگ‌نویسی کنایات - که جای خالی فرهنگ کامل و جامع کنایات در زبان فارسی به شدت احساس می‌شود - برداشته شود. البته نباید پنداشته شود تمام کنایات مرزبان‌نامه، منحصر به همین پژوهش است چه بسا کنایاتی که از دید این جانب پنهان مانده باشد یا از دیدگاه این جانب، کنایه تشخیص داده نشده باشد. افزون بر این،

مرزبان‌نامه متنی است تمثیلی، و هریک از این تمثیلات نیز به نوبه‌ی خود دارای مفهوم کنایی هستند که بیان کردن آن از محدوده‌ی این پژوهش بیرون است هر چند که آقای امیر حسین تسلیمی در کتاب «درآمدی بر ادبیات تمثیلی» بدان پرداخته است.

۲-۲-۱- ترجمه‌های مرزبان‌نامه:

«بر وفق نظر مرحوم علامه‌ی قزوینی، گویا مرزبان‌نامه‌ای به ترکی و از ترکی به عربی توسط شیخ شهاب الدین عربشاه در گذشته به سال ۸۳۴ ترجمه شده و نسخه‌ی این ترجمه در سال ۱۲۷۷ هجری در قاهره به طبع رسیده است. مرزبان‌نامه در سال ۱۳۵۵ به تصحیح آقای محمد روشن در سلسله‌ی انتشارات بنیاد فرهنگ ایران در دو مجلد چاپ و منتشر شده و در صفحه‌ی بیست و چهار مقدمه‌ی چاپ مذکور آمده است که خاورشناس نامی «روبن لوی» مرزبان‌نامه را به زبان انگلیسی ترجمه کرده است» (وراوینی، ۱۳۷۵: ی).

۲-۲-۲- سبک نثر مرزبان‌نامه:

پیش از پرداختن به ویژگی‌های نثر مرزبان‌نامه، گونه‌های نثر را در ادب فارسی می‌آوریم. سپس به مختصات نثر مرزبان‌نامه می‌پردازیم.

۲-۲-۲-۱- گونه‌های نثر در ادبیات فارسی^۱:

برجسته‌ترین گونه‌های نثر در ادبیات فارسی عبارتند از:

۲-۲-۲-۱- نثر محاوره: نثری است که در آن از لغات و تعبیرات زبان محاوره استفاده

می‌شود.

۲-۲-۲-۲- نثر مرسل یا مطلق یا ساده: نثری است که بیشتر نزدیک به زبان

محاوره است. نویسنده هدفی جز بیان معنی ندارد و به دنبال آراستن سخن نیست. اجزای کلام نیز بر

۱. برای آشنایی بیشتر با نثر فارسی می‌توان به «فن نثر در ادب پارسی» (خطیبی، ۱۳۶۶، ۶۰-۵۱) مراجعه کرد.